

СТИМУЛЮВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Деденєв О. Ю.

аспірант кафедри теорії і

методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного

університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сучасне демократичне суспільство дає можливість громадянам усвідомлено та відповідально брати участь у прийнятті рішень, сприяє формуванню в них активності та ініціативи. Концепція громадянського суспільства поєднує у собі свободу особистості з її відповідальністю. Громадянська активність, як специфічна якість кожної особистості, є однією з провідних умов функціонування та розвитку громадянського суспільства, важливою характеристикою цілісності та цінності особистості.

Серед інноваційних педагогічних технологій сучасною педагогікою обґрунтовується використання проєктного навчання, яке реалізується на засадах педагогіки прагматизму за принципом навчання у процесі діяльності, що є виявом творчої активної роботи учнів [4]. Поєднання у проєктній діяльності теоретичних знань із практичними діями у соціальному оточенні обумовлює формування в учнів практичних навичок прояву громадянської відповідальності.

Набуття учнями не лише навчального, а й соціального досвіду, зацікавленість темою дослідження та його захоплюючий характер позитивно мотивують їх до дослідження суспільних проблем [1, с. 35]. Така творча проєктна діяльність передбачає поетапний рух до досягнення усвідомленої учнями та актуальної для них мети. У теорії і методиці технологічної освіти визначаються чотири етапи роботи учнів над проєктом:

– організаційно-підготовчий етап включає формування проєктних учнівських груп, вибір теми, мети та методів для вирішення завдань проєкту, планування та пошук інформації з досліджуваної проблеми;

– конструкторський етап включає збір даних, аналіз отриманих даних, підготовка висновків та оформлення результатів проєктного дослідження;

– технологічний етап передбачає впровадження результатів проєктної діяльності учнів на практиці;

– заключний етап включає публічну презентацію та захист проєкту, оцінку проєктної діяльності кожного учня [2; 3; 6].

Поетапне стимулювання громадянської активності учнів у трудовому навчанні засобами проєктно-технологічної діяльності передбачає визначення для кожного з етапів виконання проєктів певних методів виховання в учнів громадянської активності, виходячи з таких вимог: учнівські проєкти повинні мати суспільно-корисну громадянську спрямованість; проєктна діяльність учнів здійснюється на добровільних засадах; рівень вияву громадянської активності учнів під час виконання просуспільних проєктів визначає ефективність процесу стимулювання та виховання громадянської активності.

Так, на організаційно-підготовчому етапі, метою якого стала орієнтація учнів на норми, моральні цінності та правила громадянського суспільства, відбувалося усвідомлення учнями певних соціальних проблем громадянського суспільства, формування мотивації до розв'язання суспільно-значущих проблем. Для цього нами використовувалися наступні методи стимулювання громадянської активності: дискусії, бесіди, розповіді, опитування, переконання, круглі столи, навіювання. Методами бесіди, опитування, розповіді, дискусії учні отримували інформацію стосовно актуальних соціальних проблем у їхніх місцевих громадах, висловлювали своє ставлення до них. Таким чином, у них формувалися свідомість у сприйнятті суспільних процесів, виявлялася громадянська позиція кожного учня. Методи мозкового штурму та круглого столу забезпечували осмислення учнями шляхів вирішення актуальних проблем соціального оточення.

Учитель трудового навчання під час організаційно-підготовчого етапу проєктної діяльності виконує роль координатора, який організовує процес розвитку в учнів світоглядно-громадянських, морально-етичних уявлень, формує готовність до активної участі у суспільно-корисній громадянській діяльності. Свідома спрямованість громадянської активності учнів здійснювалася такими засобами стимулювання до участі в просуспільній проєктній діяльності як осмислення ситуації у соціальному оточенні та формування переконань. Для цього нами широко використовувалися такі традиційні засоби мотивації громадянської активності учнів, як проведення зустрічей учнів із цікавими людьми, соціальна та педагогічна підтримка, проведення ярмарків громадянських проєктів, надання учням можливості презентувати свої ідеї у групі однолітків, особиста вдячність та визнання [4,с.102].

На другому, конструкторському етапі виконання учнями просуспільних проєктів, змістом якого був збір даних та аналіз отриманої інформації, підготовка висновків і оформлення результатів проєктного дослідження, відбувалося виховання в учнів таких важливих якостей громадянської активності як організаційно-комунікативні уміння. Для цього успішно використовувалися методи бесіди, трибуна думок, аукціон ідей, дискусія, мікрофон, заохочення та ін. У процесі стимулювання громадянської активності учнів учитель демонструє ставлення до учнів як до свідомих суб'єктів проєктної діяльності. Це проявляється у тому, що кожен учень визначає, управляє та організовує власну поетапну проєктну діяльність разом із іншими учнями, несе відповідальність перед ними за виконані ним обсяги проєктної роботи, надає допомогу та підтримку іншим учасникам проєктної діяльності. Водночас, слід зазначити, що у цій роботі ми намагалися уникати надмірної опіки, критично-зневажливого ставлення до проєктної діяльності учнів, вирішення питань проєктної діяльності вчителем самотійно, що давало змогу спостерігати вияви учнями активності, небайдужості та зацікавленого бажання до участі у колективній співпраці над проєктом.

У ході реалізації третього, технологічного етапу впровадження результатів проєктної діяльності на практиці, метою виховання в учнів громадянської активності стало стимулювання розвитку відповідального ставлення, громадянських обов'язків учнів, готовності до колективної взаємодії у реалізації прийнятих проєктних рішень. Для цього були використані методи ділової та рольової гри, соціальні вправи, бесіди, вивчення громадської думки, педагогічні вимоги, наслідування прикладів просуспільно-відповідальної поведінки та самоаналіз. Виховний вплив реалізації проєктних рішень сприяв формуванню досвіду громадянсько-активної, відповідальної поведінки та комунікації учнів, умінь та навичок діяльності в громадах, розвитку самостійності та творчій діяльності.

Під час заключного етапу, з публічної презентації, захисту проєкту та оцінки проєктної діяльності кожного учня, для стимулювання громадянської активності учнів, здебільшого застосовувалися методи самоаналізу, самооцінки громадської думки, заохочення та похвала. Це забезпечувало формування в учнів відповідальності за результати власної проєктної діяльності, здатності до самооцінювання та самоконтролю у просуспільній діяльності. Своєю дієвістю у стимулюванні громадянської активності учнів на цьому етапі показала подяка учнів за якісне виконання проєктних завдань, виявлену ними відповідальність, прагнення щодо допомоги іншим учням

під час виконання проєкту. Така методика суттєво впливала на позитивну самооцінку учнів, стимулювала їх до подальшого виконання проєктів із просупільною спрямованістю.

Таким чином, проєктна технологія трудового навчання є дієвим засобом стимулювання громадянської активності учнів, розвитку їхньої громадянської відповідальності, творчих нахилів, здібностей та критичного мислення. Інтегрований підхід до формування громадянської активності учнів під час проєктно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання передбачає набуття учнями знань щодо своїх громадянських прав і обов'язків, опанування суспільними цінностями та нормами, усвідомлення важливості збереження довкілля та участі у житті місцевих громад, утвердження цінностей демократії, готовності до життя у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Богомолова Л.Л. Організація проєктної дослідницької діяльності учнів. *Біологія в школі*. 2006. № 5. С. 35–39.
2. Коберник О. М. Проєктно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. №4. С. 8–12.
3. Коберник О. М. Проєктна технологія: теорія, історія, практика: навч. Посіб. Умань: ПП Жовтий, 2012. 229 с.
4. Приходченко К. І. Технології виконання цілей можливої досконалості індивіда у проєктній діяльності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2012. Вип. 16, кн. 3. С. 102–109.
5. Проєктна діяльність у школі / упоряд. М. Голубенко. Київ: Шк. світ, 2007. 128 с.
6. Ящук С. М. Виконання основних етапів проєктування на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 1. С. 13–16.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Костель В.М.

аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка, м. Глухів

Перехід до ринкової економіки, відродження природних ринкових відносин висувають завдання виховання активної особистості, що володіє